

Antisemitisme og Nødpenge

Forleden læste jeg i KD en interessant artikel af Thomas Andreasen om den hollandske jøde Arthur Langerman.

Arthur Langerman har samlet en kæmpe samling af effekter som illustrerer jødehad og forfølgelser af disse gennem århundrede. Der blev også omtalt et par danske eksempler på dette.

I år er det 100 året for genforeningen af Sønderjylland. Jeg har to eksempler på, hvordan antisemitismen fik et billedigt udtryk i Gram 1920 materialiseret i form af et par nødpengesedler.

I det krigsførende Tyskland bliver der i 1917 en katastrofal mangel på metal til fremstilling af skillemønt. Der bliver derfor givet tilladelse til, at de enkelte kommuner i perioden fra 1917 til pengeombytningen i Tyskland i 1923 må udstede nødpenge. Dette omhandlede også de sønderjyske kommuner, som var en del af Tyskland før Genforeningen den 10. juli 1920. Byen hed dengang Gramby, i dag kalder vi den for Gram

I begyndelsen af 1920 fik den tidligere ejer af Gramby Kro, Laurits Schmidt, tilladelse til at komme med et udkast til de to planlagte nødpengesedler, en én-mark- og en to-markseddel. Det må have været efter afstemningen den 10. feb. 1920 og meget tæt på påsken 1920, da de aktuelle politiske forhold i Danmark vedrørende genforeningen var kommet med på pengesedlerne

Hvis vi ser motivet på 2-Mark-sedlens bagsiden. Så er det jf. min opfattelse stærk antisemitisk propaganda. Det er lige før påsken 1920, at sedlen er blevet fremstillet.

Efter det samlede afstemningsresultatet i Zone 1, altså det nuværende Sønderjylland, viste sig et flertal for genforeningen med Danmark. I Zone 1 stemte man enbloc, dvs. hele området stemmer blev lagt sammen og gav et flertal for at slutte sig til Danmark.

Afstemningen i Zone 2 blev afholdt den 14. marts. Man skulle i modsætning til Zone 1 her stemme kommunevis. Man håbede selvfølgelig på, at Flensborg gav dansk flertal, så man kunne trække grænsen syd om Flensborg. Sådan gik det ikke. Der var kun 25% danske stemmer. Altså et helt klart resultat for Tyskland.

Højrekræfter i det politiske Danmark forsøgte nu sammen med kong Christian den 10. med alle midler, at man i det mindste kunne få Flensborg med til Danmark. Disse kræfter gik nu til franskmændene og bad om hjælp. Franskmændene lovede, at hvis den danske regering henvendte sig med en officiel forespørgsel om at inddrage Flensborg, på trods af stemmeresultatet, så ville franskmændene gerne sørge, at det Danmark kunne få det.

Den radikale statsminister Zahle, ville ikke gå med til en tvangsgenforening af Flensborg imod folkeflertallet. Zahle sagde fornuftigvis klart nej, og samtidig

sikrede han sig Rigsdagens flertal ved en afstemning fredag den 26. marts 1920 for sit synspunkt. Det var fredagen før påske 1920.

Senere i den efterfølgende påskeuge fremtvang kong Christian den 10. ved sin indgriben den største krise i nyere dansk politisk historie. Det var så tæt på, at vi havde fået afsat det danske kongehus og indført en republik. Men så vidt gik det ikke, men kunne nemt have gjort det.

Min påstand er, at tegneren anså statsminister Zahle for at være jøde, hvad han aldeles ikke var, og fremstillede dermed Zahle på pengesedlerne som en karikeret jøde med stor kroget næse og udstående øjne. På tegningen afviser Zahle de to slesvigske piger i uskyldsrene hvide kjoler, som hver for sig repræsenterer Zone 1 og 2, at de kunne komme frit til "Mor-Danmark" igen, bare man spurgte franskmændene. Christian den 10. er fremstillet idealistisk, som den person der nok skulle få bragt orden i det danske hus (Kongehus) igen.

Kong Christian den 10.s indblanding medførte den krise, som vi kender som Påskekrisen 1920 og som havde nær kostet ham én Krone, altså den sad på hovedet af ham. Takket være Staunings indblanding fik han forliget parterne igen. Der blev udskrevet nyvalg og grænsen kom til at gå der, hvor den går i dag eller som historikeren H.V. Clausen har sagt "Grænsen skal gå, så langt stemmerne rækker".

Det interessante er at pengesedlerne, som blev trykt i slutningen af marts måned i Flensborg, i et meget stort antal aldrig kom i cirkulation, da man allerede en måned senere indførte dansk møntfod i Sønderjylland. Det er også årsagen til at de to nødpengesedler kan købes for

fra Gram, i dag stadig under kr. 50,-.

